

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homili-||arvm Sive Sermo-||num doctissimi uiri loh. Eckij
ad-||uersum quoscunq[ue] nostri || temporis hæreticos,||
super Euangelia || de tempore || ... Tomvs ...**

... ab Aduentu usq[ue] ad Pascha ...

Eck, Johannes

1534

VD16 E 292

D[omi]nica Judica, q[ui] [est] passion[n]is. Eua[n]g. Quis ex vobis arguet.
Joha[n]. S. Homili[æ] q[ua]tuor

urn:nbn:de:hbz:466:1-35308

huc erant & minus perfecti. Verum perfectioribus illis
 quatuor millibus, panis datur mundissimus. Carnales
 quoque isti sceno insident, ut qui nondum penitus uolu-
 prates carnes reliquerunt: quatuor millia autem homi-
 num sedent in terra, quæ frumenta, uinum & oleum p-
 ducit, ut inde plus gratiæ diuinæ acquirant, qui ad re-
 gnum cælorum ex quatuor mundi partibus perueniunt,
 iuxta illam CHRISTI uocem: Multi ab oriente & occi- **Matth. 8**
 dente uenient, & recumbent cum Abraam, Isaac & Ia-
 cob in regno cælorum, Et sicut hic apostoli panem di-
 uiserunt turbis, ita deinceps corpus quoque & sangui-
 nem domini distribuerunt. Ad extremum CHRISTVS
 quoque fregit uetus testamentum, & reliquias illius at-
 que fragmenta apostolis proposuit, quod in multis lo-
 cis apud Mattheum ostenditur, de libello repudiij, & a- **Mat. 5. 18.**
 pud Paulum de duobus filijs Abraæ. De perfectione **Sala. 4.**
 porro numeri septenarij plurima sunt in sacris literis
 argumenta manifesta, quia septem sunt dona spiritus
 sancti, septem gradibus ascenditur in templum, se-
 prem quoque sigillis obmunitus est liber dei:
 quibus omnibus cōsortium adipisci possumus
 spirituum septem, qui sunt ante faciem
 throni dei: ubi tandem cum omni-
 bus sanctis angelis & electis
 dei, deū laudemus in se-
 cula benedictum,
 Amen.

Isaie. 11
Apoc. 5.

DOMINICA QVIN

TA QVADRAGESIMAE,

quæ eadem est Dominica in Passi-
one dicitur, Euangelium

Iohannis VIII.

s. Iohā. 4.

Supra. 7

Supra. 7

IN illo tempore: Dixit Iesus turbæ Iudæorum & principibus sacerdotū: Quis ex uobis arguet me de peccato? Si ueritatem dico, quare non creditis mihi? Qui ex deo est, uerba dei audit. Propterea uos nō auditis, quia ex deo non estis. Responderūt ergo Iudæi & dixerunt ei: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Respondit Iesus: Ego dæmonium nō habeo, sed honorifico patrem meum, & uos inhonorastis me. Ego autem non quæro gloriam meā. est qui quærat & iudicet. Amen amē dico uobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non uidebit in æternum. Dixerunt ergo Iudæi: Nunc cognouimus quia dæmoniū habes. Abraam mortuus est & prophetæ, & tu dicis, si quis sermonem meum seruauerit, non gustabit mortem in æternū. Nunquid tu maior es patre nostro Abraam, qui mortuus est? & prophetæ mortui sunt. quē te ipsum facis? Respondit Iesus: Si ego glorifico meipm, gloria mea nihil est. Est pater meus q̄ glorificat me, quē uos dicitis q̄a deus noster est, & nō cognouistis eū. Ego autē noui eū. Et si dixeroga nō scio eum, ero similis uobis mendax. Sed scio eū,

& sermonem eius seruo. Abraam pater uester exultauit ut uideret diem meum. uidit, & gauisus est. Dixerunt ergo Iudæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraam uidisti? Dixit eis Iesus: Amen amē dico uobis, antequā Abraam fieret, ego sum. Tulerunt ergo lapides ut iacerent in eum. Iesus autem abscondit se, & exiuit de templo.

HOMILIA PRIMA.

SI quod est euangelium nobis ab ecclesia propositū, quo domini nostri Iesu Christi immensa benignitas, innocentia & summa mansuetudo declaratur, ac uicissim Iudæorum inuidia & malitia extrema ostenditur: hoc utiq; est præsens hoc nostrum, atq; ideo ab ecclesia sancta per spiritum dei sanctum quoq; institutum est, ut illud hodie legatur in dominica, quæ à passione domini nomen sumpsit. Et in hoc animum Iudæorum tum inuidia tum odio & maleuolentia exacerbarum nobis demonstrat, unde colligamus, quomodo à uerbis ad opera, à calumnijs & opprobrijs ad uerbera, flagella & crucem denique deuenerint. Sed quæres hic initio statim, unde hæc dominica in passione dicatur, quando die ab hinc decimatertia demum, quæ est ipsa parasceues, passus est dominus.

¶ Responſionem ad hoc ipse nobis offert euangelij Iohannis contextus. Lazarum enim à morte suscitauit dominus prima die Neomeniæ: deinceps die quartadecima à noua luna manducabant agnū ex præscripto legis: & ea *Johan. 11*
statim nocte capti in monte Oliueti dñs, sequenti die, q̄ erat *Exodi. 12*
parasceues, mensis illius decima quinta, crucifixus ē. ferias
aut agebāt ex lege Iudæi in neomenijs, ideoq; multi ho- *Num. 28*
mines ibidē aderant, quādo resuscitauit dñs Lazare. Quæ *Johan. 11*
etiam ratio est, cur proxime trāfacta feria sexta instituit

ecclesia legi in missa debere euangelium istud de Lazaro, quoniam totidem diebus eum ante diem parasceues resuscitauit dominus. Narrat autem euangelista multos ibidem interfuisse Iudæos, & quosdam abiisse ad pharisæos, eisq; denunciassè quæ fecisset Iesus. Hinc sequitur, collegerunt principes & pharisæi cōcilium, in quo quid cōclusum sit, tandem euangelista indicat cum ait: Ab illo die cogitauerunt ut interficerent eum. Atque ideo iā nō amplius palam ambulabat dominus apud Iudæos, sed abiit in regionem iuxta desertum, in ciuitatem quæ dicitur Ephrem. Quando itaq; primā die neomeniæ resuscitatus est à domino Lazarus, quā die pharisæi quoq; & summi sacerdotes, ut se sanctificarent ad imminens festū paschæ, undiq; proficiscebantur Hierosolymam, sicut in Exodo præceptum erat, & de cæteris etiam Iudæis euāgelista cōmemorat: ea quoq; ipsa die fama peruenit Hierosolymā, quoniam inde duobus tantum miliaribus distabat Bethania: statim illo sabbato inito concilio, consultarunt de morte Christi. Quo nomine heri quoq; in uesperis erecto crucis uexillo, ecclesia cœpit passionem Christi meditari. Eoq; magis euangelium hoc hodie proponit, quo declaratur, quā atrociter, odiose & impie dominum tractarint Iudæi. Nos itaque nunc textum illius in manus adsumamus & explicemus.

Exodi. 40
Johan. 11

Augustin. 1. ¶ Primum omnium dixit ille Iudæis: Quis ex uobis arguet me de peccato? Pensate, inquit Augustinus, charissimi immensam Christi benignitatem: peccatā uenerat relaxare, & tamen dicit, Quis ex uobis arguet me de peccato? Non dedignatur ex ratione ostendere se peccatorem nō esse, qui ex uirtute diuinitatis poterat peccatores iustificare. Ad hoc autem dicendum quid mouerit dominum, ad signari principio potest, quoniam quærentibus iam Iudæis ipsum interficere, sicut ipse eis in eodem hoc capite exhibebat, uerbis illis ostendere uoluerit, quicquid molirent & pararent isti, id omne facere eos nec amore nec zelo iustitiæ, sed mera quadam malignitate, quādo ne in simulare quidem ipsum alicuius possent peccati. Alia ratio huic non dissimilis dari potest: Iactantibus Iudæis filios se esse Abræ, cum dominus illis diceret, Vos ex patre di

Johan. 3

abolo estis, iam nunc declarare uult ijs uerbis, eos de ipso dicere similiter non posse, ut sic immerito eum odio prosequerentur. quasi diceret, Si dei estis filij, utiq; peccantem debetis odio habere. Me uero quando odio prosequimini, nec tamen de peccato arguere potestis, non utiq; estis filij dei, ut iactatis. Itaque ob ueritatem tantum me odio habetis. Recogita autem hic tu peccator, imò nos oēs homines, dempra Maria, quòd nemo in ueritate dicere potest, Quis me arguet de peccato? quoniam omnes nos peccauimus & egemus gloria dei. Atq; adeo natura eramus filij iræ, sicut & alij, ut si diceremus nos peccatum non habere, seduceremus nos ipsos, & ueritas in nobis non esset. Solus hic dominus noster Iesus Christus est, qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, ideoq; serio dicere potuit Iudæis: Quis ex uobis arguet me de peccato? Et si de peccato nullo accusare potestis, quomodo mihi mortem intentabitis? Quàdo peccati nullius scitis conditum, & ego tamen ueritatem dico uobis, quare non creditis mihi? Veritatem autem annunciasse Christum Malachias q; testat, cū ait: Lex ueritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. In pace & in æquitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate.

2. ¶ Quàm pulchre iam ex illo quòd non crederent ipsi, concludit dominus aduersus Iudæos, inquiens: Qui ex deo est, uerba dei audit. propterea uos non auditis, quia ex deo non estis. Terribile ualde est, ait Gregorius, quod sequitur: ideo uos non auditis. Penset ergo apud se unusquisque uestrum, si hæc uox dei in cordis eius aure conuuluit, & quia iam ex deo sit agnoscit. Ecquid in se uerba dei continent, appeti uitam æternam, concupiscentias malas conteri debere, honores mundi contemni & respui, aliena non concupisci, sed & propria bona cum gaudio & hilaritate distribui? Hæc in cuiuscunque animo & corde firmiter hærent: & qui de ijs libenter audit dici, agnoscit quia ex deo est, dummodo opere quoq; & facto illa adimpleat: quoniam multi sunt qui libenter & cum lacrymis suscipiunt uerbum dei, sed statim rursus ad uomitum redeunt peccatorum. Ista autem uerbum dei non audiunt, qui illud opere exercere differunt, sicut in euan-

Theoph.

Roma. 5

Ephe. 2

1. Johan. 1

1. Petri. 2.

Origenes

Malac. 2.

Gregori.

Luce. 8.
Gregori⁹

Iezech. 3.

Isaie. 30

Jacobi. 2

gelio auditis semen non in unam terram cadere, sed partim in spinas, partim in petram, partim ad uiam & semitam. Dicit itaq; Gregorius: Reuocate fratres uitam uestram ad oculos mentis, & alta consideratione uerba diuinæ ueritatis timete, Ideo uos non auditis, quia ex deo non estis. Sic ad Iezechielē quoq; dixit dominus: Domus Israel noluit audire te, quia nolunt audire me. Ecce contumeliam quoque suam reputat deus, si tu prædicatores ipsius audire contemnis, si uerbum illius non amas. Ut nunc misere res agitur circa uerbi dei prædicationem, neochristiani iam multum gloriantur, & suos nobis iactant prædicatores, multis modis eos commendant: qui tamen calumniantur magis, & uituperent ceremonias omnes, piæ ordinationes, sacramenta, opera bona, imò & ipsos sanctos dei in cælo. Neque immerito eos laudant ipsi, cum & ipsi sint huiusmodi, quales in Isaia leguntur esse q; dicunt: Nolite nobis aspicere quæ recta sunt, loq;mini nobis placetia, uidete nobis errores, auferte à me uiam, declinate à me semitam, cesset à facie nostra sanctus Israel. Diligētius attende & considera loca, in quibus non sustinere iam uolunt uiam sibi prædicari salutis æternæ, an non ita agantur omnia, an non ita sæuiant isti, qui sanctos in cælo, sacramenta & imagines in templis deturbare conantur. Sed hæc aliàs.

¶ Qui ex deo est, inquit dominus, scilicet natus per fidem, bonorum operum operatricem, qui à deo prædestinatus est ad uitam æternam, is sane uerbum dei sanctum audit: neque sonum illius tantum & uocem, sed cum consensu etiã & obedientia, sicut alibi beatos quoq; dominus pronunciat, qui audiunt uerbum dei & custodiunt illud. Sic Iacobus, Estote, inquit, factores uerbi, & non auditores tantum, fallentes uosmet ipsos. Atque hoc dictum Christi diligenter attendentes doctores sancti, collegunt inde, uerbum dei audire libenter, certum esse prædestinationis argumentum ad uitam æternam. Contra etiã quicumque uerbum dei nec curant, neque audire magnum faciunt, sed uel ad conciones sacras non ueniunt, uel inde sine graui causa statim abeunt, eos à deo reiectos esse in perpetuum.

3. ¶ Dixerunt Iudæi: Nonne bene dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes? Quando nullū iam peccatum Iudæi poterant obijcere Christo, quia ut Iob ait, Non potest iustificari homo comparatus deo: *Job. 25.* atque ideo quamuis deus in ueteri quoq; testamento ius dixit homini, sicut per Isaiam dicit, Habitatores Ierusalē iudicate inter me & uineam meam. Et in uniuersum ad p̄ctōrem ait, Reduc me in memoriam & iustificemur simul, narra si quid habes ut iustificeris. semper tamen p̄nes deum tanquam summum bonum sententia est, iuxta illud Dauidis: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci, ut iustificeris in sermonibus tuis, & uincas cum iudicaris. *Isaie. 5* *Isaie. 43* *Psalm. 50* Non desinunt tamē furere & insanire hic Iudæi, sed blasphemias molunt, dum p̄ctm̄ nullum exprobrare domino possunt. Quis em̄ arguet coram eo uias eius? *Job. 27.*

¶ Ecce doctoris est uitam uiuere inculpatam: proximum, doctrinam quoq; habere sine uitio. ex utroq; illo Christus hic optimum se profitet̄ magistrum. de uita nanq; sua ait: Quis ex uobis arguet me de p̄ctō? Quo ad alterum, si ueritatem dico uobis, quare uos non creditis mihi? Contra utrunq; quando afferre nihil poterant Iudæi, calumnias tantum intendunt: aduersus uitæ sanctimoniam, Samaritanum ipsum uocant: contra ueritatem doctrinæ, clamitant eum dæmonium habere. Primum Samaritanum nominant, hominem impurum, neq; fidei rectæ, cuiusmodi nunc quoq; temporibus nostris comperiuntur, quoniam Samaritani tantū libros qnq; Moyfi & prophetas recipiebant, cæteros nequaquam. Et ij sunt quos *Cu. Lib. 9. an* *tiqu. c. 15.* *Chrysost.* theos uocat Iosephus, eratq; perpetuū odium inter eos aliosq; Iudæos. Ratiōes aut̄ tres assignant doctores, cur eum Samaritanum appellārint, & recte quidem hic *Chrysost.* Iostomus ex hoc loco intelligi dicit, Iudæos etiam sepius eo in Iesum uocabulo, quamuis nō meminerit adhuc euangelista Samaritanum Iesum ab ipsis uocatum. *Johan. 3* nanq; cum dicunt, Nōne bene dicimus nos, q̄a Samaritanus es tu, insinuant se utiq; & sepius & merito dominū Samaritanum dicere. Ex ratiōibus uero, prima hæc est, *Johan. 4* quod apud Samaritanos fuerat, illosq; docuerat. *Luc. 10.* *Luc. 10.* quia in parabola Samaritanum laudauerat magis, q̄

- Luce. 17.** uel sacerdotem uel Leuitam. Tertia, quoniam Samaritanum illum solum gratum commendarat præ cæteris nouem leprosis, quorum nullus ad dominum redierat gratias acturus. Præcipue quoque eo Samaritanum uocabant, quod dominus ex eorum sententia & iudicio legem nec totam nec constanter satis seruaret, sicut Samaritani. Quamobrem toties Moysen adducebant contra eum, apud Iohannem etiam clamabant: Non est hic homo à deo, qui sabbatum non custodit. Postremo dominum calumniantur, quasi qui demonium habeat. Ecce qui ipsi erant demoniis pleni, ex patre etiam diabolo nati, benedictum in secula dominum nostrum infimulant demonium habere. Qui diabolo potenter imperat, ipsumque adeo ex hominibus expellit, pro demoniaco accusatur. An non hæc Iudeorum insignis tum impietas est tum malitia? Demones ipsi Iesum dominum suum esse fatentur, & Iudæi negant, demonium ipsum habere clamantes. Geraseni isti duo clamabant ad dominum: Quid nobis & tibi Iesu fili Dauid? quid uenisti ante tempus torquere nos? Similiter & demoniacus ille apud Lucam dicebat: Sine, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? uenisti perdere nos? Scio te qui sis, sanctus dei. Usque adeo demonio magis impij longèque sceleratioribus erant Iudæi. Et quia demonium habere dominum infimulabant, faciebant duplici de causa: primum, ob sublimitatem suæ doctrine, quam multa eis referebat de deo patre occulta illis & latentia, intellectumque eorum longe superantia, & quod de cælo descendisset, quod carnem suam eis daturus esset manducandam. Deinde, quia uidebant tantum ipsum operari miracula, facilius fiebat ut demonium ipsum habere dicerent, sicut alibi expellente eo demonium, dicebant in Beelzebub hoc ipsum facere. Theophylactus quoque refert Iudæos cum uiderent Christum cogitationes sibi suas toties manifestare, id tribuere tentasse demonio, quod tamen opus est soli deo proprium. Et hic Augustinus sollicitè considerare nos admonet, ut ipsique patientes simus, uidentes nos Christum habere uirtutem & maiestatem dei immensam, & quando quilibet homo potens esse cupit, nos quoque imitari debemus ante omnia patientiam Christi, si potentiam illius uolumus

esse participes. An quis nostrum sustineat patiēter, si sibi dicatur, quod dæmonium habeat? quod tamen ei dictū est, qui & homines saluat, & dæmonijs imperat. Domin⁹ noster Iesus Christus per meritum amarissimæ suæ passionis & mortis, nobis gratiam suam concedere dignetur, qua suffragante, in prosperitate non efferamur, & in aduersis simus patientes; atq; in ea ipsa patientia possidētes animas nostras, uita tandem perfruamur æterna, Amen

HOMILIA SECVNDA DOMINICÆ in Passione domini

Dominica Septuagesimæ, qua ex more ecclesiæ sanctæ interceptum fuit Haleluia, audistis dilectissimi in Christo, quomodo ecclesia ordinauit *Ecclesia.* dominicas septem continuas ante hanc hodiernā de passione & morte domini. Priores illas quibus & Bacchanalia festa peregristis, uolens prætermitto, quoniam ijs carnis operibus magis quàm spiritui uacastis: quæ deinceps secutæ sunt, eas paucis ad animum reuocare lubet. Prima enim quadragesimæ dominica ecclesia nobis Christi ob *Matth. 4.* oculos posuit ieiunium, ut illius exemplo nos quoq; ieiunare moneret. Secunda, exemplum nobis statuit mulierē *Matth. 15* istam Chananaeam, quæ nos doceat sedulo, constanter & perseuerāter simul atq; humiliter pro nobis nostrisq; orare deum. Tertia uero dominica euangelij lectione declaratum est, quomodo Christus dæmonium eiecerit mutum, quo obsessus qui prius mutus erat, loqui cœpit: *Luce. 11.* Unde docentur ignaui & tardi, ut confiteantur peccata sua: & dæmonium mutum quo occupantur, eijciant per pœnitentiam: & sic loqui incipiant, confitentes peccata sua. Dominica porro quæ media est in Quadragesima, consolatur ecclesia filios suos iam cōfessos, ut lætentur, eo qd̄ deus eos pascere uelit gratia sua & uirtute diuina. Et ne qui iam tunc bene cœperunt, subito nunc à bono proposito resiliant, uexilla passionis dominicæ erigit, uelut exclamans iam ecclesia cum sancto Bernardo: Si Christus tanta patitur pro alienis peccatis, quanta nos patiemur pro

proprijs? Deinde ut gratiæ quoq; diuinæ efficiamur participes: quoniam opera nostra, ieiunia, eleemosynæ, penitentia & confessio, nihil omnino profutura sunt, nisi uirtutem & efficaciam omnē haberent ex passione Christi, qui dixit, Sine me nihil potestis facere. Imo & sacramenta omnia, ipsumq; adeo sanctum missæ sacrificium, omne meritum suum & uirtutem omnem, habēt à Christo. Proponit etiam ecclesia hic in euangelio nobis, quomodo Iudæi persecuti sunt & contempserunt dominum, quem & Samaritanum appellârunt, & dæmonium habere dixerunt. Sed ad hæc omnia mitissimam Christi audite & mansuetissimam responsionem. Ego enim, inquit, dæmonium non habeo, sed honorifico patrē meum. Ecce hic dominus, quamuis duo sibi à Iudæis obiecta erant, alterum tantum refutat, ad primum nihil responderet, neque id utiq; frustra. Namq; & Augustinus id ipsum obseruans, dicit: Samaritanum se non negauit Christus: nō temere hoc fratres. Samaritanus enim interpretatur custos, sicut & Christus uniuersæ ecclesiæ est custos, iuxta illud Dauidis: Non dormitabit neq; dormiet qui custodit Israel. & in alio loco, Nisi dominus custodierit ciuitatē, frustra uigilat qui custodit eam. Christus itaque deus noster, conditor, redemptor, custos etiam est & Samaritanus. Quod in illa parabola euangelica idem ille dominus docuit, quādo Adam à Ierusalem descendit in Iericho, & in uia in latrones prolapsus diabolos, spoliatus est ab ipsis & priuatus gratia sancta dei, uulneratus insuper in donis naturalibus. Quem nec sacerdos Mosaicus iuuare poterat neq; propheta, donec Samaritanus ille ueniret Christus dñs, qui illū deniq; imposuit iumento suo, gratiæ suæ diuinæ, uel super crucem passionis suæ, & in ecclesiam sanctā detulit atq; ideo Samaritanum appellari se passus est. Quis & ratio illa reddi potest, quod Christus, cum lapis ille esset angularis, qui faceret utraque unum, qui Iudæos simul & gentes in unam adduceret fidei atque ecclesiæ communionem, excludere se noluit à Samaritanis.

¶ Causam nonnulli tertiam adsignant huiusmodi, quā Iudæis omnibus constabat, CHRISTVM natum esse Iudæum: ideoque opus non erat, apertum adeo & manife-

Joh. 3. 15.

Augustin.

Psalm. 120

Psalm. 126

Psalm. 117

rum mendacium refutare, c. nonne de præsumption.

¶ Calumnia altera, q̄ dicebant dæmonium eum habere, perinde erat iniquū: atq; ideo & paucis & mirissimis uerbis ad ipsam respondit dominus, inquiens. Ego dæmonium non habeo. Quibus uerbis ait Gregorius, quid aliud nisi superbia nostra confunditur, quæ si exagitata uel leuiter fuerit, atrociores iniurias reddit quàm acceperit? Hic quamuis dicere poterat dominus, Vos ipsi dæmonium habetis, id tamē noluit facere, ut nos sic doceret, si quando contemptum & calumnias sustinemus, pro necessitate nostra tantum uti respondeamus, famam nostram & nomen bonum defensuri, iuxta illud Sapientis: Curam habe de bono nomine. hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri prectosi & magni. Quamuis etiam bona nobis sufficeret conscientia, tamen & fama bona necessaria est propter proximum. Hinc liquet, famæ nostræ integritatem tueri nos posse, nunquam uero licere contra calumniari: qđ quàm nunc est in usu, tam iniquū est & impium, siue iustam tu habeas causam, siue iniustā, nisi forte id facias amore & causa reipublicæ. An quid aliud hic nobis innuitur, nisi ut eo tempore quo à proximis ex falsitate contumelias accipim⁹, eorū etiā uera mala taceamus, ne ministeriū iustæ correptionis in arma uertamus furoris? Ne itaq; tu ab alio etiā fur increpat⁹, illū rursus increpa contumeliose latronem: siquidem id ciuilib⁹ etiā cautū est legibus, l. eū qui nocentē ff. de iniur. & l. fa.

Gregori⁹

Ecci. 41

Proue. 22

Gregori⁹.

2. ¶ Pulchre hic expendit beatus Chrysostronus, qđ Christus cum habere dæmonium insimulatur, lenissimū se exhibet, & mansuetudine utitur. Et paulo ante in eodem capite reprehendit eos acriter adeo & plurimis uerbis, quando filios nunc Abraæ se esse iactarent. Hinc discē dum nobis proponitur, ut & ipsi si qñ res nostra agit, si- mus modestiores: sin uero honor & gloria dei uertatur, ibi uero uel maxime serio agamus. Simili exemplo quomodo & qualem in tentatione diaboli se gesserit domin⁹, require in dominica prima quadragesimæ. Rationem iā porro subiungit dominus, dicens: Quoniam ego honorifico patrem, & uos inhonorastis me. quasi diceret, Non magni istas uestras facio calumnias, tantū gloriā dei q̄ro,

Chrysostr.

Johan. 8

Matth. 4

Johan. 8

atq; ideo frustra me insimulatis, quasi contrarius sim & repugnem deo patri. Atque interim uos adeo resistitis, & eundem patrem uestrum adfirmare non dubitatis. Deo autem in hoc repugnatis, q̄ me inhonoratis. Quisquis enim apostolos & ministros dei contemnit, deum ipsum contemnit, sicut ipse discipulis dixit dominus: Qui uos spernit, me spernit: & qui uos audit, me audit. Sed & in die nouissimo dicturus est: Quicquid minimo ex meis illis fecistis, mihi fecistis. Hic iam dominus excusationis sue causam esse docet, non mundanæ gloriæ cupiditatem, dū suam se gloriam non quærere insinuat, nec honoris appetentem se esse confirmat, sicut superbi & arrogantes facere solebant Iudæi, de quibus euangelista dicit: Dilixerunt gloriam hominum magis quam gloriam dei. Non autem sic honorem priuatum quærebat dominus. cuius etiam exemplum ille, nō malus utiq; optimi magistri discipulus, Paulus imitatus: Mihi, inquit, absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu CHRISTI. Multa hic dici possent de fastu, superbia & ambitione quorundam, quibus nunc totus penè abundat mundus, quorum iniquitas eo usq; peruenit, ut in pessimis etiam rebus gloriantur, atq; adeo exultent cum male fecerint. Christus non honorem suum, sed gloriā quærit dei, cui soli honor & gloria, ut ait Paulus. Contrā aut̄ faciunt homines, qui omnia gloria diuina, suam tantum quærunt, opere utiq; diabolico: quoniam tentator iste sicubi aliās, hic sane diligentissimus est, ut quacuncq; uia gloriā dei imminuat, suam uero astruat: quod in idolis gentilium fecisse cernitur, & nunc rursus attentare idem incipit in neochristianis istis, qui cultum dei omnem neglectui & contemptui habent, qui autorem & suaforem sequentes diabolum, Missæ sacrificium, horas septem, processiones, Letanias & quicquid canticorum est & pietatis, tollunt: & pro omnibus illis furibunda Bacchanalia, omne genus insanie, cōuiuia, ebrietates & pompas exercent, idq; diligentius, quam omnibus retro sit factum seculis.

3. ¶ Dices, An ne gloriam Christus nullam habet, dū nullam quærit? Id refutans & sibi quoq; gloriam esse demonstrans, consequenter dicit: Est qui quærat & iudicet.

Luce. 10
Mat. h. 25

Johan. 12.

Sala. 6.

Proue. 2.

1. Timo. 1

Johan. 8

Vox hæc electorum omnium est, qui gloriam nullã quæ-
 runt, sed deus tamen eorum loco quærit. Ecce, Petrum tibi
 piscatorem propone & Paulum apostolum. quid unquam
 mundanæ gloriæ quæsierunt? nonne cum Christo illud
 semper dixerunt, Est qui quærat & iudicet, deus ille pa-
 ter cælestis? Et ecce in maiori adhuc hodie illi sunt hono-
 re, quàm omnes isti quotquot tunc gloriosi hominibus
 uixerunt, & maximi habiti sunt. Aut quid potuit inueni-
 re imperator, quod non potuit inuenire piscator? Imper-
 ator, consul, & uirorum fortium, qui orbem ar-
 mis domuerunt & subiugauerunt, sepulchra sunt Romæ.
 At quanto plures Romam profecti sunt, qui sepulchra Pe-
 tri & Pauli inuiderent, quàm qui pulueres & cineres Iulij,
 Augusti aut Neronis uiderent, eorumque marmora & cor-
 rosa uetustate epitaphia? Qui sic? quoniam Iulius ut erat *Iulius.*
 arrogantissimus, ita primas ubique tenere uoluit, nullique
 cedere. Vnde & cum oppidum quoddam aliquando per-
 transiret, interrogatus à quodam ex suo comitatu, an in
 eo quicquam de principatu essent dissidia, respondit, malle se hic
 primum, quàm Romæ esse secundum. Itaque cum priuatae glo-
 riæ fuerit appetentissimus, quicquid omnino habuit tum ho-
 noris, tum maiestatis, præterijt ut umbra. Id Christus qui *Iohan. 5.*
 notauit, dicens Iudæis: Quomodo uos potestis credere
 qui gloriam ab inuicem accipitis, & gloriam quæ à solo deo
 est non queritis? Iulius ergo quando infidelis fuit, in eadẽ sua
 infidelitate perijt, & nunc flammam sustinet gehennæ. Cõ-
 tra autem Petrus & Paulus, quando nullã quæsierunt sibi glo-
 riam, à deo in tantum honoris & ueræ gloriæ euecti sunt
 apicem, ut nunc per uniuersum celebrentur orbem, sintque
 beati in perpetuum. Huiusmodi quædam apud se recogitèr,
 quæ superbiæ fastu inflati sunt & turgidi, atque deinceps o-
 mnem ambitionem & arrogantiam omittant. Namque &
 pro membris suis hoc dixit dominus: Est quæ gloriam me-
 am querat, deus ille pater cælestis, simul ac iudicet, quæ unicui-
 que gloriam & coronam meriti sui retribuat. Cuius certum *1. Tim. 4.*
 se Paulus profitebatur, quoniam redditurus esset deus si-
 bicoronam iustitiæ, sicut & Christo tribuerat, quando *Iohan. 12.*
 audiebatur uox de cælo: Et clarificauit, & adhuc clarifica-
 bo. Quod ipse etiam peracta cœna, dominus coram discipulis *Iohan. 17.*

- Johan. 5** pulis testatus est. Sed iam hic quæstio incidit, quò hoc loco patrem iudicare dicat, quem paulo ante neminè iudicare, sed omnem iudicium filio dedisse asseruit? Vbi luce clarius uideant oportet, quàmuis cæci homines isti & neochristiani nostrates, quomodo opus sit distinctionibus in literis sacris: quod ipsum quàm nolebant primùm nobis permittere, tam nunc multis nostris ratiõibus impulsu fateri coguntur: & eo tamen multum abutuntur ad dilaniationes sacrarum scripturarum. Multas hic ambages facit & per longum procedit beatus Augustinus, & tamen in eo tandem illius consistit sententia, quod Christum cum diceret patrem neminem iudicare, asserit locutum esse de extremo iudicio, ubi impij iudicati & condemnati supplicijs deputabuntur æternis, idèq; Christo ita iudicante. Aliud adhuc autem iudiciũ est discretionis, quo boni fecernuntur à malis: atq; hoc deus pater subinde exercet ab ipso iam inde mundi initio, usq; ad finem eiusdem. Et illud à deo expetens Dauid, inquit: Iudica me deus & discerne causam meam de gente non sancta, ab homine iniquo & doloso erue me. Eodemq; hic modo Christus dicit esse, qui gloriam suam, & quærat & iudicet: ut hinc appareat quantum illa à reliquorum hominum uana & inani gloria distet. Distare enim eam multisq; modis ab ista differre, iam olim Dauid quoq; in spiritu præuiderat, dicens: Vnxit te dominus de oleo lætitiæ præ consortibus tuis. Testatur idem Ieremias etiam, cum ait: Tu domine Sabaoth, qui iudicas iuste, & probas renes & corda, uideã ultionem tuam ex eis: tibi enim reuelauì causam meam. Hoc itaq; illud est, quod mansuetissimus dominus noster Iesus Christus calumniantibus & contemnentibus ipsum Iudæis omne iudicium patri suo cælesti relinquit, nec quæquam sibi uel iudicij uel uindictæ reseruat. Quo exemplo nos etiam docuit patientiam obseruare, non ultionem querere, sed eam omnem deo tanq; propriam & peculiarem dimittere. Quod aliàs nos Paulus quoq; monuit diligenter, dicens: Non malum pro malo reddetes, non uosmet ipsos defendentes, sed date locum iræ. scriptum est enim, Mihi uindictam, ego retribuam, dicit dominus. Id etiam 1. petri. 3 ipsum est, quod legimus secundum translationem nostrã

In Deuteronomio: Mea est ultio, & ego retribuam in tem-
 pore suo. Nos quoque iam coniunctis omnes precibus Deut. 32
 supplices deprecemur deum, ut ille gratiam nobis suam
 concedat benignus: qua suffulsi, nec odium neque rancorem
 aliquem radices agere sinamus in cordibus nostris: sed ut
 munda & libera mente orare possimus omnipotentem de-
 um, quatenus debita nostra nobis dimittat, sicut & nos di-
 mittimus debitoribus nostris: nec alicuius efficiamur uin- Matth. 6
 dictæ cupidi, sed ultionem omnem & uero & summo atque ad-
 eo unico iudici relinquamus deo: qui ut constituit, ita omnia
 quæ in mensura, pondere & numero certo cognoscit. De- Sapient. 11
 inceps ut eiusdem etiam gratiæ diuinæ præsidij adiuti,
 nosmet ipsi exerceamus iugiter in operibus bonis, in hu-
 militate, in rerum mundanarum contemptu, quatenus tam-
 dem deus patrem nostram etiam quærat gloriam cum omni-
 bus sanctis in uita æterna. Id adeo nobis tribuat clemen-
 tissimus ille gratiæ bonorumque omnium dator, qui & be-
 nedictus est in æuum, Amen

HOMILIA TERTIA

Super Euangelio Dominicæ in
 passione.

Signa sua toto anni circulo uolare per omne uitæ
 flagitijque genus finit diabolus, quibus pro dolor
 innumeros homines militiæ suæ adiungit. Deceat
 itaque, & id sane nimium tum decorum tum æquum est,
 quod hodie ecclesia sancta dei uexillum erigit CHRISTI
 Iesu, uexillum sanctæ crucis, uexillum illud nobile pre-
 cioso CHRISTI sanguine aspersum & rubricatum: idque
 non sine adclamatione gratulabundæ fidelium omnium.
 Statim enim conspectis signis illis, concinunt præ homines,
 Vexilla regis prodeunt, fulget crucis mysterium. Et de-
 inceps erumpente adfectu prostratisque in terra genibus, ad-
 clamatur ab omnibus: O crux, aue spes unica, hoc passio-
 nis tempore auge præ iustitiam, reisque dona ueniam.
 Et hoc Christiana requirit disciplina, ut quoties per hoc
 tempus passionis dominicæ uersus hic canitur, genua fle-
 ctant. Legit præterea ecclesia iam hodie epistolam illam Pauli,

Heb. 9.

qua Apostolus Hebraeis enarrat, quomodo Christus per sanguinem suum proprium ingressus sit in sancta sanctorum, ut sic aliquo modo pia mater & benigna filios suos ad crucem Christi adduceret. Quid quod omnes uersus, antiphonae, responsoria & cantica omnia, tam in matutinis quam caeteris diuinis officiis eò tendunt, ut passionem Christi nobis inculcent: de cuius fructibus & commodis multa dici solent in die parasceues. Verum hic iam uel tandem omnis desinat leuitas, cesset & fugiat omnis uanitas, à peccatis & malis omnibus sibi caueant omnes homines, offensiones etiam proximorum & speciem quamlibet horreant peccati. Quis enim superbiat, uidens Christum regem gloriae misere adeo contemptum? Quo ore etiã impudentissimus quisque gulam sectabitur, considerans saltem felle & aceto dominum potatum? Et sic de similibus quae uitijs dici potest. Quamuis autem toto hoc quod dragei mali tempore deceat nos honestatem sanctioremque uitam uiuere, tamen & hoc postremum tempus diligentius adhuc reliquo est obseruandum, ieiunijs, elemosynis, orationibus & reliquo cultu diuino, atque pijs exercitationibus, quatenus sic nos quoque merito amarissimae passionis Christi efficiamur participes. Quo nomine legere nunc ecclesia incipit prophetam Ieremiam, qui plurimis & signis & argumentis passionem Christi praedixit. Eo quoque hodiernum totum uergit euangelium, quo auduimus Christum à Iudaeis extreme contemptum, & pro Samaritano habitum, qui & daemonium habeat. Verum ad haec opprobria omnia mitissimus dominus tantum, & id quoque simpliciter, negat: Ego, inquit, daemonium non habeo, neque gloriam quaero meam. Deus ille pater est qui non quaerit tantum, sed & iudicet. Nos jam porro reliqua euangelij huius uerba breuiter excutiamus.

Johan. 8

1. ¶ Dicit dominus, Amen amen dico uobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non uidebit in aeternum. Attende & uide hic mirabilia. Iudaei Christum contempserant, ut qui maxime: contra iam dominus doctrinam eis proponit salutarem. Vnde discendum nobis est, quod cum malorum peruersitas crescit, non solum praedican-

Gregori⁹. do frangi non debet concionator, sed & augeri, id enim

suo nos hic exemplo dominus admonet, qui postquā habere dæmonium dictus est, prædicationis suæ beneficia largius impendit. Quæstionem de gloria sua remittit ad patrem, ipseque ad prædicandum accingitur, quasi dicturus: Vos me Iudæi dæmonium habere perhibetis, sed ego in æternum ad uitam uos uoco æternam. Sermonem itaque meum seruate, & non moriemini in æternum. Hic iam Samaritanum se esse uerumque adeo custodē declarat, qui solo uerbo seruare eos queat, ne moriantur unquam. Si quis, inquit, sermonem meum seruauerit, mortem non uidebit in æternum. Vbi Chrysostomus dicit, non modo intelligendam esse fidem, sed uitæ etiam puritatem. Audite hæc, audite inquam neochristiani, & discite fidem istam nudam non sufficere, quod uos subinde clamatis, & simplicem credulamque plebem seducitis. Ecce & uitæ puritas necessaria est, porci, non homines, hirci squalidi & fetidi, asini ignauissimi. Ecce fides sola uobis nil proderit, quia sine operibus mortua est tota. Quia tunc quisque doctrinam seruat Christianam, cum tandem operibus implet.

Augustinus
Theophylactus

Chrysostomus

Jacobi

Theophylactus

¶ Theophylactus hic quoque nos considerare admonet, quomodo omne Iudæorum propositum infringat dominus. Illi enim diu nocturneque aliud ne cogitabant quidem, nisi ut aliquo modo Christum perderent & occiderent. Vicissim dominus ostendit eos frustra contra se furere & insanire, ueluti dicens: Quid me paratis occidere, quando qui sermones meos seruant, non morientur? multo minus ego moriar, qui uitam præbeo seruantibus uerba mea. Aut quæ uos agitant intemperie, quod nolenti mihi eripere uitam cogitatis? ¶ Verum hæc tu quæ res quis horum sit uerborum sensus, Mortem non uidebit. Quis enim etiam moriens est, qui mortem uideat, quando iam iam morituris oculos ipsa mors claudit, ut amplius uidere nil queant? Deinde quomodo Christus adhuc mortalis adeoque cum mortalibus hic conuersatus & locutus, dicere potuit eum, qui sermones suos seruaret non moriturum, quando & ipse domini exitus per mortem factus fuerit, iuxta antiquum illud Davidis oraculum? Præterea electi quoque, æternam istam uisuri sunt mortem damnatorum, teste Isaiâ qui dicit: Egredientur & uidebunt cadauera uiroꝝ, qui peruariati sunt in me.

Psalm. 67

Isaiæ. 66.

- Augustin** ¶ Augustinus ad hæc respondens, Videte, inquit, locutiones scripturarum, mortem nō uidebit, id est, gustabit & experietur. Quo uno uerbo prima simul & tertia soluitur obiectio. nam ut maxime quis mortem uideat suā, tamen experietur utiq; sed sancti mortem non experientur damnatorum, quamuis eandem ad beatitudinis suæ augmentum sint uisuri: sic Dauid, Lætabitur, inquit, iust^{us} cum uiderit uindictā. Deinceps mors quoq; gemina est: altera temporalis, de qua hic Christus nō loquitur, quando ea dissolutio tantū corporis & animæ ē, abiectio & depositio corporis huius nos grauantis. Hæc etiam cuique peccatorum onere & sarcina carenti, uia est ac medium ad uitam æternam. Mors altera animæ est in æterna damnatiōe, mors ppetua, mors inferni: mors a qua ut redimeret nos, uenit dominus, hanc nō quisurus est in eternū, quisquis uerbum dei non memoria tantum, sed per charitatem & operum bonorum adimplerionem seruat: qm̄ etiam Sapientis testimonio, Qui custodit præceptum, nō experietur quicquam mali, eo quod conseruatio legis incorruptionis perfecta consummatio est: & quamdiu lumē secum ardens retinet quispiam, tamdiu ei tenebræ non superuenient, ut ait Origenes. Inde quoq; responsio patet ad uerba propheta: Quis est homo qui uiuit, & non uidebit mortem? Ille nimirum qui uerba dei seruat.
2. ¶ Sed iam ad tam salutarem Christi doctrinam, inuidentium audite calumniam Iudæorum. Nunc enim, inquit, cognouimus, quia dæmonium habes: Abraā mortuus est & propheta, & tu dicis, Si quis sermonem meum seruauerit, nō gustabit mortem in æternum. Vbi Gregorius dicit, quod sicut bonis necesse est, ut meliores etiam per contumelias existant, ita semper reprobi de beneficio peiores fiunt. Et hic quoq; considerandum uenit diligentius, q̄ omnino ueracissimus historiae Euāgelicæ scriptor sit Iohannes: quem etiam non pudet tantas describere contumelias, quas de Christo Iudæi cogitarunt & protulerunt. Deinde factum quoq; Iudæorum expende & supercilium. ita enim inquit: Nunc cognouimus, quia dæmonium habes. id antea certo nesciebamus, nunc **Augustin**, uere scimus. Vbi & stupiditatem eorum uide, eo quod dū

sibi uidentur certissimi, turpissime labuntur & errant, non
 intelligentes dominum de morte loqui damnationis aeter-
 nae, quod ipsi, qua erant in cognoscendo uero tarditate,
 ad mortem corporis referebant. Siquidem & tunc quamuis iam
 mortuus erat Abraam corpore, gratia tamen dei uiuebat ad-
 huc, sicut alio in loco euangelij dominus aduersus Saducæos pro-
 bat, cum ait: Non legistis quod dictum est a deo dicente **Matth. 22**
 uobis, Ego sum deus Abraam, & deus Isaac, & deus Iacob? **Exodi. 3**
 Non est deus mortuorum, sed uiuentium. En Abraamum ti-
 bi etiam tunc maxime uiuentem, cum corpore iam mortuo
 erat: & uicissim (ut hic de uita & morte dominus loquitur)
 Iudæos tum, cum sibi maxime uiuere uidebantur, omnino **Augustinus**
 de mortuos. Sic ergo, ait Augustinus, morte ista, quam do-
 minus uult intelligi, nec Abraam mortuus est, nec pro-
 phetae illi enim mortui sunt, & uiuunt: Iudæi autem uiuebant,
 & mortui erant, neque mortem illam tamen uidebant, in
 qua iam sepulti iacebant: sed potius, dum suae mentis pra-
 furore non erant, maioris etiam se stultitiae reos profitentur:
 quia si dominus demonium, ut insimulabant isti, habuisset,
 quomodo non stolidi & fatui omnino fuissent, qui illum **Chrysostomus**
 diligenter a deo obseruabant: ita Chrysostomus. Verum
 id omne ex germana sua malitia faciebant, quod ex mul-
 tis a deo Abraam domino obiciunt: ideo nimirum, ut
 uel sic eum uulgo magis redderent odiosum, si ille se
 maiorem Abraam assereret, quem Iudæorum gens tota maxi-
 mi faciebat, ut erat sane honore magno dignissimus, quam-
 uis Christo multis modis inferior. Quoniam Abraam cir- **Sene. 171**
 cuncilio data est, Abraam Christus promissus est, in cuius **22. 7. 12.**
 semine quoque futurum ut benedicerentur omnes tribus
 terrae. Abraam terra illa promissionis primum oblata est.
 Odiose ergo domino exprobrabant Iudæi, Quem tei **Johan. 8**
 ipsum facis? & sic tanquam arrogantem atque superbum
 reprehendebant, qui se etiam Abraam anteponeret &
 prophetis, sed male in hoc loquebantur, quod dicebant **Origenes.**
 Christum sese tantum facere, atque sic caecipientium fu- **Johā. 17.**
 it haec prolatio: quoniam non se fecit Iesus id quod est,
 sed a patre recepit, iam inde ab aeterno, sicut & dicebat ipse:
 Nunc clarifica me tu pater apud te metipsum clarita-
 tem, quam habui, priusquam mundus esset, apud te. Magnus

Philip. 2

itaque fuit, non quod ipse semet fecerit magnum, sed quia talem eum ab æterno genuit pater: quis & ipse cum tantus erat, semet humiliavit, & in forma dei existens, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo, humiliavit semetipsum &c.

Johan. s
Chryfost.

¶ Quando in postrema sermonis sui parte Iudæi ambitionem domino exprobrauerant, illam prius hic à se declinat, deinde ad argumentum de Abraa responder. Primumque dicit, Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Quibus ille uerbis non hoc uoluit, autore Chryfostomo, quasi non ipse quoque semet glorificet: sed tantum falsis ipsorum respondere uoluit cogitationibus & suspicionibus, sicut & alibi in Iohanne negat se de seipso dare testimonium, eo nimirum, quo Iudæi modo putabāt. Ostendit ergo, ut inquit Beda, his uerbis nihil esse gloriam uitæ præsentis, cuiusmodi ille sane honorem nec habebat, nec appetebat: uerum omnis sua gloria una & eadem erat cum illa, quam habet pater suus cælestis, gloria æterna & immortalis. Omnis autem gloria mundi instar fummi est, qui ex igne ascendit, sicut Mathathias iamiam moriturus dicebat filiis suis: A uerbis utri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus & uermis est. Hodie extollitur, & cras non inuenietur, quia conuersus est in terram suam, & cognitio eius perit. Ecce quam proprie & expedite senex ille iam morti proximus, filiis suis depinxit uerā superbi hominis naturā & proprietatem, omnemque eius euentum. Paucis hoc idem dominus insinuat, dicens gloriam suam nullam, imò nihil omnino futuram, si semetipsum glorificet.

Johan. s

¶ Verum ut omnem impiorum etiam suspensionē euerteret, nec ullam amplius illi ignorantia suæ possent excusationem prætexere, audite quid sequatur: Est pater meus qui glorificat me, quem uos dicitis, quia deus nonstereft. Ecce hic aduersus impios, & in malitia sua induratos adhuc sese aperit dominus, & clare diuinam suam maiestatem ostendit, docens eum sibi patrem esse, quem illi suum profitentur & adfirmant deum. Hic iam locum

nullum istorum amplius habet ignorantia. Pater autem quomodo ab æterno deus pater filium suum secundum diuinam naturam honorauerit, secundum humanam quem ipsum in suo statim baptismo clarificauit, uoce de lapsa & audita cælitus: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Similiter quoque clarificauit eum in illa gloriosa transfiguratione super montem excelsum, ibi etiam ex nube audita uoce: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui, ipsum audite. Insigni insuper claritate & gloria illustrauit eum Hierosolymis paulo ante passionem suam, quando uox de cælo lapsa dicebat: Et clarificauit, & adhuc clarificabo. An non sunt hæc testimonia magnifica dei de Christo Iesu? quomodo adhuc non paulo manifestius splendidiusque clarificauit in sua passione, cum moueretur terra, sol & luna obfuscarentur, & caligine sua cõdolerent creatori, petrae scinderentur, aperirenturque sepulchra. Et deinceps in gloriosissima illius resurrectione gloria hæc manifestior adhuc & illustrior apparuit, quando rursus mouebatur terra, quando instar fulguris descendens de cælo angelus, remouebat ab ostio monumenti lapidem, alijque angeli apparebant mulieribus, & Christus ipse discipulis suis, dicens omnem sibi traditam esse potestatem in cælo & in terra, Ecce quomodo clarificauit deus filium suum in ipsa quoque ascensione gloriosa & magnifica, quam & Lucas descripsit, & in spiritu uidit Iohannes, dicens in Apocalypsi: Haber in uestimento in femore suo scriptum, Rex regum & dominus dominantium. Chrysostr. Non peregrinum pro se testimonium aliunde adducit dominus, sed contentus est illo paterno, quando & pater ille suus quo fretus est, deus erat Iudæorum, ne isti suspicarentur alienum deum ipsum inducere uelle.

Beda:

Matth. 3.

Matth. 17

Johan. 12.

Matth. 27

Matth. 28

Luce. 24.

Actus. 1

Apoca. 19

Chrysostr.

4. ¶ Defectum tandem proprium eis indicat, cum ait: Et non cognouistis eum, ego autem noui eum. Dices & Iudæos agnouisse deum, iuxta illud psalmi, Notus in Iudæa deus, in Israel magnum nomen eius. Ad hoc respondetur, cognouisse quidem Iudæos deum, sed ut conditorem tantum & administratorem mundi, non ut eum qui per unigenitum filium suum Iesum Christum miracula operare

psalm. 75

- Chrysof.**
Theoph. tur. Et in hoc quidē dubium nullum est, quōs ex sententia Chrysofomi & Theophylacti uoluisse dominum mihi uideretur, quod non cognouerint dominum Iudei, ut patrem suum, quia sic filium ipsius non crucifixissent: idque tamen intelligendum est more scripturarū, ubi impij agnoscuntur & appellantur quasi qui non noscant deum: hoc est, ita uiuunt, ita agunt omnia, ut qui deum non agnoscunt, sicut nostrates nunc faciunt neochristiani, de quibus dici merito potest, quoniam non cognoscunt deum;
- Isaie. 1.** sic Isaias dicit, Israel me non cognouit, & populus meus non intellexit. In uniuersum autē, quisquis uiam dei non ingreditur, in sacris literis perinde habetur, ac si neque deum cognoscat, neque uicissim noscatur ab illo. Cuius rei si ē sacris literis testimonium requiris, en hic tibi quod in historia Regum scriptū legitur, Filij Heli, filij Belial nescientes dominum, neque officium sacerdotum ad populum, unde satis liquet, eo filios Heli ignorasse dominū, quod male uixerint, sicut ibidē clare patet in textu. Sed & hoc ipsum est quod Paulus de ijs refert, qui cum affirmant se nosse deum, factis tamen negant. Huc pertinet etiam illud Iohannis: Qui dicit se nosse deum, & mādata eius nō custodit, mendax est, & in eo ueritas non est. Recte itaque de Iudeis deum factis suis negantibus, ait dominus quod non cognoscāt deum, quem tamē uere cognoscebat ipse, sicut apud Mattheum quoque ait: Nemo cognoscit patrem nisi filius, & nemo filium nisi pater. Et ut quod dixerat ueri simile & credibile reddat, adiūgit insuper: Sed scio eum & sermonem eius seruo. Ecce sigillum erga deum, & optimum & tutissimum est, seruare mandata illius.
- Tit. 1.** ¶ Ne tamē hic quoque prætereas illud, quod deinceps ait, Si dixero quia nō scio eum, ero similis uobis mendax. Vbi
- Johan. 2.** Augustinus dicit: Arrogantia nō ita caueatur, ut ueritas relinquatur. & certum est, neminem celare debere ueritatem ubi res exposulat, quia huiusmodi silentiū apud deū pro mendacio computabitur. Sed quā hoc est turpe & uitiosum, tam frequens nunc est, adeo ut in describendo illo iustū insumi posset uolūmē: in aulis autē principum nihil uicarius, nihil eo communius est, si modo eius exemplum aliquod requiris. Deus optimus maximus uerā ne
- Regū. 2.**
- Matth. 11**
- Augusti.**

his in bona & sancta fide cognitionem dei donet, atq; in omnibus uirtutibus: quatenus a caliginosa & obscura ista dei, quam in hac uita habemus, cognitione, perueniamus ad clarissimum illum diuinæ essentiae aspectum & intuitum in æterna patria. AMEN.

HOMILIA QVARTA

Dominica in passione.

EX multis & immensis operibus dei illud longe maximum est, quod filium unicum suum misit in hunc mundum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret. Magnum & pulchrum sane illud erat, quod ille qui uiuit in secula, creauit omnia, caelum simul & terram. Sed quanto maius est, quod filius dei exinaniuit semetipsum factus homo. Quoniam & hec charitas multo maxima fuit, uel Christo id asserente: Matorem charitatem nemo habet, nisi ut animam suam quae ponat pro amicis suis. Et hoc ipse fecit in ara crucis, iuxta promissum suum, quando dixerat animam suam ponere se pro ouibus suis. Eiusmodi dilectionem dei immensam & ineffabile beneficium nobis ob oculos hodie ponit & in memoriam reuocat ecclesia, admonens ne illius unquam obliuiscamur, sicut & Paulus nos exhortatur, dicens: Recogitate eum qui talem sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum contradictionem, ne fatigemini animis uestris deficientes. Et ne obiter saltem & oscitanter haec omnia animo cogitemus, sed serio concipientes gratias agamus deo, ecclesia sancta primo statim mane uexillum crucis erigens, nobis illud ostentat, monstrat lanceam, qua uulneratus saluator mundi, sanguinis & aquae fluente ex pectore suo effudit, docet impletum iam esse illud Dauidis, In nationibus regnauit a ligno deus. In omnibus capitulis utitur uariis de passione & morte Christi scripturis, & locis epistolae Pauli ad Hebraeos: quod nos ille redemerit in sanguine suo, & dederit semetipsum holocaustum pro uniuerso mundo, quoniam ipse est agnus ille, quem Iohannes uidit occisum. Et nos itaque totis animi nostris uiribus passionem CHRISTI recogitemus, & quanta ille pro nobis peccatis nostris sustinuerit a uanissimis

Sala. 40

Ecci. 18

Philip. 2

Johan. 15

Johan. 10

Heb. 10

Johan. 10

Heb. 9

Apoca. 5

1. 13

Iudæis, qui & Samaritanum eum appellârunt, & dæmonium habere dixerunt, calumniati sunt insuper eum tanquam arrogantem & ambitiosum: quod ille refus, gloriam se propriam non quærere affirmavit, quando alius esset qui quærat & iudicet. Verum quia Abraamum ei obiecerunt, qui mortuus iam fuerat, & tamen maior ipso extitisset, in hac etiam parte respondens, inquit:

Theophy 1. ¶ **Abraã** pater uester exultavit ut uideret diem meum, uidit, & gauisus est. Hoc loco ait Theophylactus, docet quod maior sit Abraamo. quia enim illi dicebant ei, Num tu es maior patre nostro **Abraã**? dicit hic, Etiam, maior sum. etenim ille exultavit ut uideret diem meum, hoc est, desideratum & optatum habuit illum, & gaudij autorem scilicet, eo quod in beneficium cederet non parui alicuius commodi, neque uulgaris esset dies, sed magni. Sed ipsa etiam uerba hic altius paulo considera. **Abraam**, inquit, pater uester, apposite enim & urbane hic eos taxat, quasi diceret, ex sententia Chrysostomi: Iactatis uos filios esse **Abraã**. quam male igitur uos decet tristari & dolere super me, cum tamẽ pater uester exultarit ut uideret diem meum? Ne itaque me adeo uilipendatis, ut soletis subinde dicere **Matth. 13.** me & clamare fabri filium, nec uidentes nec considerantes patrem meum qui in cælis est. **Abraam** quidem pater uester est secundum carnem & promissionem, sed uos ipsos indignos facitis, dum operibus eius non participatis.

¶ Quæri etiam solet, de quonam hic die dominus loquatur, super quo exultarit **Abraam**. Nam quod ait, diem meum, inquit Augustinus, incertum esse potest, unde dixerit, utrum diem domini temporalem, quo erat uenturus in carne, an diem domini qui nescit ortum, nescit occasum. sed ego non dubito patrem **Abraam** totum scisse, quoniam & ad seruum suum quem ablegaturus erat, dixit: **Gene. 24.** Pone manum tuam subter femur meum, ut adirem te per dominum deum cæli & terræ. Quod aliud utique iuramentum non fuit, nisi quia eo ipso designatum est, ex stirpe **Abraã** uenturum in carne deum cæli. **Gregorius** uero ait tunc **Abraã** diem dñi uidisse, cum in figura summe trinitatis tres angelos hospitio recepit: quibus profecto susceptis,

fic tribus q̄si uni locutus est, dicens: Dñe, si inueni gratiã *Sene. 18*
 coram oculis tuis. Porro Chrysofomus, diem meum, *Chrysof.*
 inquit, hoc loco crucem mihi significare uidetur, quem
 in arietis oblatione Isaac præfigurauit. Constat autem,
 Christum hic docere uoluisse Iudæos, quod uoluntarie pa-
 teretur, quando in hoc laudauit Abraamum, quoniam ex-
 ultarit uidens Christi passionem. Et sic communiter do-
 ctiores transeunt cum isto intellectu, uolentes Christum
 hic loqui & uelle Abraam in spiritu præuidisse, Christum
 de genere suo nasciturum, & ex hac uisione magnam sibi
 lætitiã concepisse, sicut & de Isaiã inquit Sapiens: Spi- *Sene. 22*
 ritu magno uidit ultima, & consolatus est lugentes in Si *Ecci. 48*
 on usq; in sempiternum. Ostendit futura & abscondita, an- *Luce. 10*
 te quã euenirent. Verum adhuc inuenio quosdam intel- *Sene. 22.*
 ligere uerba hæc Christi non de illuminatione, qua Ab-
 raam in spũ dei uiderit Christum uenturum, quando &
 idipsum omnes à temporibus Abraæ sancti crediderunt,
 & in sua quisque illorum uita ardentem desiderauit nasci *Johan. 1*
 Christum: sed tamen non uiderunt iuxta illud uerbum *Matth. 7*
 Christi, Multi reges & prophetae uoluerunt uidere quæ *Isai. 60*
 uos uideris, & non uiderunt. Adducuntur itaq; & persua-
 dentur illi, ut credant Abraam non tantum in spiritu ad-
 uentum domini præuidisse, sed & animam eius in limbo
 certificatam fuisse, iam natum esse Christum, iamq; futu-
 rum iuxta promissionem olim sibi datam, ut in semine
 suo benedicantur omnes gentes terræ. Certum autẽ su-
 per ijs Abraam factum putant uel per reuelationem an-
 gelicam, uel per Simeonem, uel certe per Iohannem qui
 Abraæ adnunciãt se iam digito demonstrasse, se ba-
 prizasse eum, quem omnes omnibus retro seculis patres
 expectãrant. Et inde gaudium atq; exultationem Abraæ
 prouenisse, sicut Isaiã ait: Videbis & afflues, mirabitur &
 dilatabitur cor tuum.

2. ¶ Carnales, inquit Gregorius, Iudæi, oculos à car- *Gregori.*
 ne non subleuant: quia in eo solam carnis ætatem p̄sant,
 dicunt: Quinquaginta annos nondum habes, & Abra- *Chrysof.*
 am uidisti? (Quamuis hic Chrysofomus quadraginta tã-
 tum annos legit, tamen Vaticanum quoque exemplar in
 græco quinquaginta haber.) Corpus solummodo consi-

derabāt & faciem domini, atque dicebant: Annos (ut plurimum) habes quinquaginta. & quomodo Abraā uidere poruisti, qui ante annos iam penē bis mille mortuus est? Non desunt etiam qui arbitrantur Christum cōtinuis ieiunijs, multis uigilijs, & perpetuis laboribus emaceratum, facie uisum magis senili quā pro ætate, sed benigne redemptor noster eos a carnis suæ intuitu submouet, & ad diuinitatis contemplationem trahit, dicens: Amen amē dico uobis, antequam Abraam fieret, ego sum. Appende uerba & agnosce mysterium: quia creatura erat Abraam, ideo ait dominus: Antequam Abraam fieret, non, esset. Christus autē nō creatura, sed deus erat, non factū se, sed esse dicit, declarare uolens hoc ipso æternam suam & diuinam essentiam, quæ nulli subiaceat temporum uicissitudini & permutationi.

Gregori.
Johan. 8.
Augustin.

Soethius

¶ Non dicit, antequam Abraam fieret, eram: sed, sum: quod hoc commodius & conuenientius erat æternitati, quæ nūquam non præsens est. In creaturis dari potest similitudo huiusmodi: palus qui in flumine fixus est, præsens manet: & quamuis aliquid aquæ iam præterlapsus est, non nihil etiam adhuc adueniet, palus tamē omni istri aquæ præsens semper est, & præterlapsæ quidē fluminis aquæ præsens aliquando fuit, ei autem quæ uentura adhuc est, erit: idē sine omni mutatione pali, solo sit fluxu & motu aquæ. Eodem plane modo, Nunc, siue illud ipsum Hodie æternitatis, immutabile, constans & perpetuum est, cum sola temporis præteriti & futuri uicissitudine atque mutatione. Tempora autem ista & quæcunq; tempore constant, in motu perpetuo sunt ac cōtinuo quodam fluxu: nōnulli iam præterierunt ut Abraam, uicissim alij adhuc insūt, deus autem semper præsens est, idē soli deo proprium est, neq; cum illo alicui creaturæ commune. Verum intellectu hoc quidem difficilimum est, sicut & pleraq; alia diuinam naturam cōingentia, nostrum omnino refugunt & superant intellectum, & sicut se diuina habet essentia, ita & scientia, quia deus præsens, præterita & futura cognoscit sine omni sua mutatione: utut aliquid eueniat, scientiam & cognitionem utiq; diuinam effugere nō potest. Vis huius rei & simile quid uidere in creaturis? Ecce

plungunt nonnunquam imagines, sicut Nurnbergæ pictus cernit, inquit Cusa, sagittarius, eo artificio, tam mira industria, ut appareat uelut in omnes partes cernere, & quò se aliquis uerterit, eò quoque imago uideatur aspice re. Similiter se res habet in deitate, ubi sicut quilibet in se res mouet seu mutat, ita à deo sine ulla sui cognoscit mutatione; sed & sic deus uno intuitu uidet omnia, sicut effigies in omnes partes aspiciere putat: neque ipsa tamen mutatur, sicut & deus permanet immutabilis, immotus: & tamen omnia mota, mutabilia & caduca intuetur. Recte ergo dixit dñs, Ante quàm Abraam fieret, ego sum.

3 ¶ Sequitur hinc, Tulerunt ergo lapides, ut iacerent in eum. Vbi admirari quis posset, quomodo tantum irasci & excandescere atque aduersus Christum commoueri potuerint Iudæi, ex eo quod dixerat, Ante quàm Abraam fieret, ego sum. Multo durius & acerbius sæpe aliàs eos increpauerat, quam nunc, sicut in eodem hoc euangelij huius capite legitur dixisse: Moriemini in peccatis uestris, hoc est, perpetuo condemnati eritis. Item, Nunc queritis me interficere, hominem qui ueritatem uobis locutus sum, quam audiui à deo, hoc Abraam non fecit. Rursum, Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris uestri uultis facere, ille homicida erat ab initio. Admirabitur itaque aliquis non immerito, quomodo Iudæi uerbis istis durissimis nihil commoti, nunc demum in iram conuersi, lapides arripuerint, uim & impetum facturi in dominum. Verum quisquis ille fuerit, mirari sane desinet, ubi cognouerit uerba hæc quamuis in nostra lingua, Romana simul & Græca appareant leuissima, in idiomate tamen Hebræo, quò Christus cum Iudæis loquens usus est, esse grauiissima. Est enim in his uerbis uerum dei nomen expressum, sicut & Chrysoströmus illud uidit: & qui hoc audierunt Iudæi linguæ suæ periti, satis intelligere potuerunt, ipsi se hic deum appellasse, quandoquidem in Exodo legimus Moysen dixisse ad dominum: Si dixerint mihi, Quod est nomen eius, quid dicam eis? & dixit dominus ad Moysen: Ego sum quod sum. sic dices filiis Israel, Qui est, misit me ad uos. Ibi sane in Hebræo habetur uocabulum Eheie, nomen illud sanctissimum dei & ineffabile habitum, sicut & Hie-

Cusa.

Johan. 8

Chrysostr.

Exod. 3

Hierony. ronymus in quadam epistola ad Marcellum scribit de decem sanctis nominibus dei, ex quibus illud quoque Eheie unum est. Hoc nomen, ait dominus, mihi est in æternū, & hoc memoriale meum in generatione & generationē. Cæterum Rhabini quoque nomen illud Eheie caput & uelut coronam faciunt omnium nominum dei, eo quod ex essentia dei promanat & fluit, rerum aliarum omnium esse, non secus atq; ex quodam perpetuo fonte. Nomine hoc sancto usi etiam sunt Iudæi, quotiescunque in aduersitatibus aut uinculis essent detenti. Nimis acutum & subtile foret, hic diutius declarare, quomodo in hoc nomine omnes temporum continentur differentiæ, quæ sane ipsissima (ut sic dicam) est æternitas. Ad scholas hæc releganda sunt.

¶ Et quādo hic Christus se metipsum appellauit Eheie, hoc est, ego sum, audientes hoc Iudæi, indignati sunt, cū uiderent illum sibi nomen usurpare diuinum. Iudicârūt itaq; eum quasi blasphemum, & iam in nullo resistere ualentes sapientiæ loquenti ex Christo, conuersi sunt & cōfugerunt ad lapides, iam iam ipsum lapidaturi, iuxta præceptum dei in Leuirico de blasphemantibus. Tanto autē agebantur furore, ut neque templo sancto parcere uellent, ipsi potius ex blasphemis suis dignissimi qui lapidibus obruerentur, non enim attendebant illud Michee, Egressus eius ab initio, à diebus æternitatis. neque istud Psalmi considerabant, Hodie genui te. ubi hodie, significat æternitatem.

¶ Abscondit autem hic se Christus ab eis, ita ut uidere forte ipsum non possent apertis oculis uel alio modo, & exiuit de templo. Quod fugit lapides, ex natura fecit humana: quod sese abscondit, uirtute factum est diuina, quam noluit hic ad iudicium usurpare & impendere: quia si diuinitatis suæ potentiam exercere uoluisset, racito nutu mentis in suis eos ictibus ligaret, aut pœna subita mortis obrueret, sed qui pati uenerat, iudicium exercere uolebat, maluitq; sapientia quàm potentia uti: abscondit sese, quando tempus passionis suæ nondum uenerat. Simili modo cum ex sublimi monte ipsum iam iam præcipitem daturi essent, noluit in lapidibus, sed in cruce mori, ut ex

Leuit. 24

Mich. 5

Gregori?

Luc. 4

ligno rursus uita nobis resurgeret, unde mors orta fuerat. Sic itaq; dispensatiue à Iudæis Christus recessit. Ipse nobis clemens, pius quoq; sit & propitius per amarissimam suam passionem & mortem, ne à nobis recedat in perpetuum, Amen.

DOMINICA PALM

MARVM EVANGELIVM REQUI-

re supra in Dominica prima Aduentus: ubi quando tribus homilijs breuiter explicatis, quædam de industria huic tempori reseruauimus de passione Christi, nunc illud quoque alia uia expediamus.

HOMILIA PRIMA.

Evangeliu[m] hoc, charissimi, in ipsa quoq; dominica Aduentus prima, lectum est: sed tantum quo ad contemplantum Christi aduentum in hunc mundum. Verum hodie eodem illo utitur ecclesia, ad recogitandum quomodo dominus noster Iesus Christus mitis & mansuetus ingressus est a bello insidens Ierusalem, imminente iam passionis suæ tempore. Qui antea sub persequutione Herodis fugerat in Aegyptum, qui præcipitaturis ipsum Iudæis in Nazareth de monte, transiens per medium eorum ibat, qui conuersis ijs quoq; in templo ad lapides se abscondit ab eis, qui cõsultantibus ijsdem de nece ipsius, aufugit in Ephrem, neq; amplius ambulauit apud eos palam. Sed & aliàs iram & furorem eorum effugit, quamuis etiam tum cum minime fugeret, nemo uim in illum facere audebat, eo quod nondum uenerat hora illius. Nunc uero sciens quoniam uenisset hora sua, ut transiret ex hoc mundo ad patrem, ultro ascendit Hierosolymam, neq; id clam, sed tanto comitatu, tanto clamore, quanto aliàs nunquam: adeo ut rota iam commoueretur, quò ostendere uoluit ille se uolentem & nec inui-

Matth. 2

Luce. 4

Johan. 8

Johan. 11

Joh. 7. 28

Johan 13

Matth. 21